

ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ

Силабус
2023-2024 н.р. н.р.

Команда викладачів:

Лектор: Дергоусова Алла Олександрівна, к.е.н., доцент

Контакти: dergousova.alla@gmail.com; dergousova@kart.edu.ua

mkrtichyan@kart.edu.ua

Години прийому та консультацій: 13.00-14.00 середа - четвер

Слово «менеджмент» можна зустріти сьогодні не тільки в спеціалізованих виданнях з економіки та управління. Воно міцно увійшло в лексикон самих звичайних людей.

Кожне підприємство, промисловий об'єкт, в т.ч. залізнична галузь, чи магазин потребує управління. Зазвичай, під поняттям «управління підприємством» ми розуміємо дії його керівника, що спрямовані на отримання певного результату.

Людам, які не мають досвіду управління навіть двома-трьома підлеглими, нерідко буває незрозуміло, для чого взагалі потрібен менеджмент і навіщо цьому мистецтву доводиться тривалий час вчитися. Здавалося б, що тут складного: твої підлеглі працюють, а ти тільки ходиш і вказуєш, що їм потрібно зробити.

Але для того, щоб дати правильне вказівку, потрібно розбиратися в суті процесів, що відбуваються, особливо коли це стосується такої складної галузі, як залізничний транспорт. Тобто, управління повинне бути ефективним, інакше воно втрачає сенс і замість користі приносить тільки шкоду. Менеджер у своїй роботі спирається на знання принципів менеджменту і на своє розуміння поточної ситуації. Від його рішень залежить успіх тієї справи, якою він керує.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

1. Ціннісно-смыслову компетентність (досягти високого рівня теоретичної підготовки, що полягає в засвоєнні головних понять, категорій, дій і процесів в менеджменті);

2. Загальнокультурну компетентність (розуміння культурних, історичних та регіональних особливостей, що склалися в Україні та за її межами в області застосування та розвитку інструментів менеджменту);

3. Навчально-пізнавальну компетентність (знайомство з методикою та практикою роботи з основними групами громадськості та використанням різних інструментів комунікації та принципів менеджменту, в рамках управління персоналом на підприємстві)

4. Інформаційну компетентність (вивчати методи здійснення досліджень та збирання інформації службами підприємства в сфері здійснення менеджменту)

5. Комунікативну компетентність (оволодіння навичками практичної роботи в галузі застосування менеджменту, зокрема, проведення маркетингових досліджень, вивчення документальних джерел, вивчення реалізації функцій менеджменту в організації, використання спеціальних інструментів менеджменту);

6. Компетентність особистісного самовдосконалення (елементи фізичного, духовного й інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та самопідтримки; підтримка постійної жаги до самовдосконалення та самопізнання, шляхом постійного пошуку нетрадиційних підходів до розвитку менеджменту).

Мета курсу

Вивчення дисципліни «Основи менеджменту» базується на знаннях суміжних дисциплін: економічної теорії, економіки, мікроекономіки, економіки залізничних підприємств та ін.

Якщо вас цікавить яким чином здійснюється взаємопорозуміння між компанією та споживачами, що необхідно, щоб вміти налагоджувати ефективні зв'язки із підлеглими на підприємстві, в т.ч. залізничного транспорту, як реалізувати теорії мотивації на практиці, тоді вам точно варто обрати цей курс!

Від здобувачів очікується: базове розуміння економіки, а також обізнаність в питаннях мікро- та макроекономіки.

Третина змісту курсу вивченню основних положень менеджменту та його інструментарію, а дві третини курсу охоплюють вивчення питання розробки формування ефективних стратегій управління персоналом.

Команда викладачів і ваші колеги будуть готові надати будь-яку допомогу з деякими з найбільш складних аспектів курсу по електронній пошті, на форумі і особисто - у робочий час.

Організація навчання

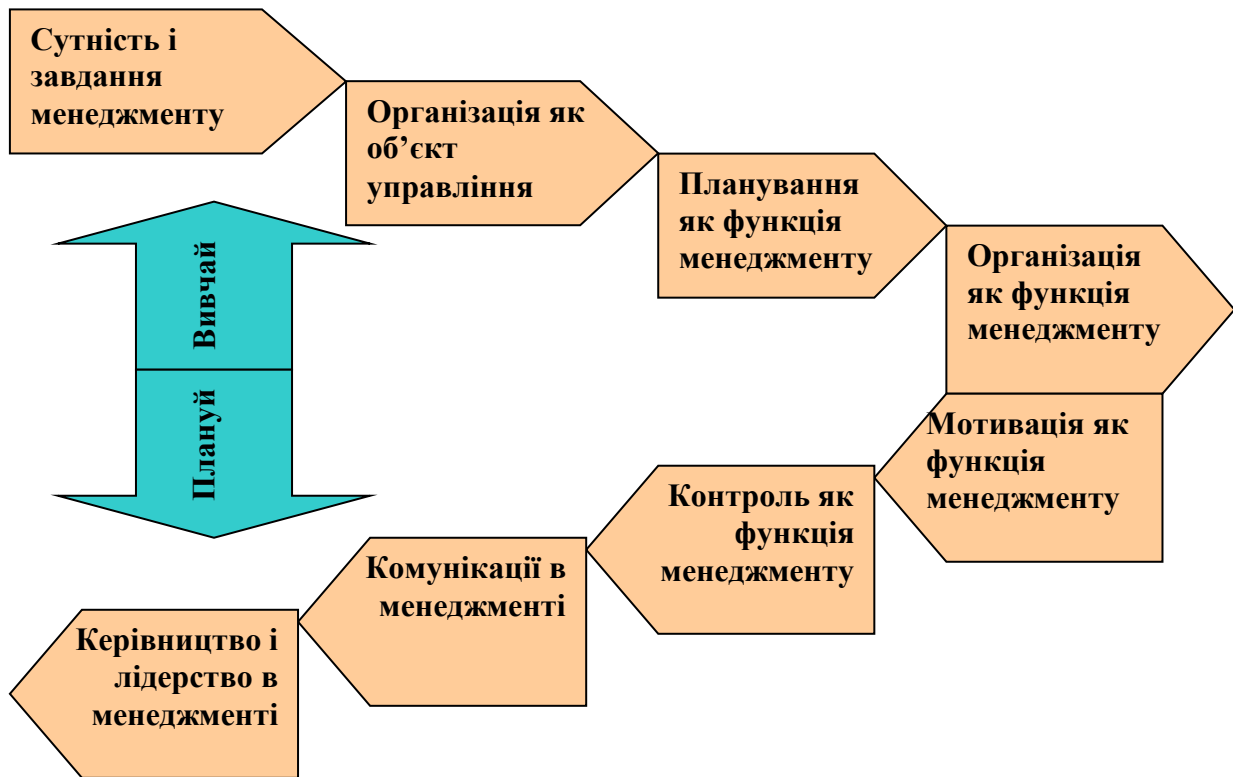
Цей курс дає студентам глибоке розуміння систематизації успішних прикладів реалізації продукції на ринку та практичні рекомендації з її просування.

Курс складається з однієї лекції на тиждень і одного практичного заняття раз у два тижні. Він супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та груповими завданнями. Студенти матимуть можливість застосовувати отримані знання та вирішувати практичні завдання протягом обговорень в аудиторії.

Практичні заняття з менеджменту можуть проводитися різними способами: семінари з теоретичних питань, практичні роботи з метою засвоєння окремих конкретних функцій

менеджменту. Окремі практичні заняття повинні проводитися в активних формах (розгляд конкретних управлінських ситуацій, проведення ділових і рольових ігор, "мозкові атаки").

Теми курсу

Основи менеджменту і маркетингу / схема курсу

Поміркуй	Лекції	Виконай
	Запрошені лектори	
	Довідковий матеріал	
	Презентації	
	Обговорення в аудиторії	
	Групові завдання	
	Індивідуальні консультації	
	Залік	

Практичні заняття курсу передбачають виконання завдань з робочого зошиту та розгляд окремих ситуаційних вправ, заснованих на роботі реальних українських підприємств. Виконання завдання супроводжується зануренням у суміжні дисципліни (економіка, маркетинг, маркетингові комунікації, менеджмент), що доповнюють теми, та формує у студента інформаційну та комунікативну компетентності.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), включаючи навчальний план, лекційні матеріали, презентації, завдання та правила оцінювання курсу).

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступної лекції. Ви повинні бути готовими до дискусій та мозкових штурмів – ми хочемо знати, що ви думаєте!

Приклади питань для обговорення доступні на слайдах відповідних презентацій. Ось деякі з них:

- 1) Як вплинув розвиток промисловості на розвиток управлінської думки?
- 2) Як впливають особисті якості менеджера на його прийняття управлінських рішень?
- 3) Яким чином вивчення мотиваційних теорій допомагає здійснювати менеджмент на підприємстві?
- 4) Лідер та менеджер – основні відмінності та чим схожі? Чи повинен менеджер обов'язково бути лідером?
- 5) Які існують види конфліктів? Яким чином можна загасити конфлікт?

Додаткові матеріали курсу:

<https://osvita.ua/vnz/reports/management/15415/>

<https://bigenergy.com.ua/fnansi/bznes-dlya-pdpri/1139-shho-take-menedzhment--oglyad-ponyattya-osnovni-viznachennya.html>

<https://osvita.ua/proforientation/career/37106/>

<https://hurma.work/blog/top-menedzher-vse-pro-profesiyu-yak-stayut-top-menedzheramy-i-de-navchayutsya/>

Лекції та практичні заняття

Список основних лекцій курсу наведений нижче. Пильнуйте за змінами у розкладі.

Денна форма здобуття освіти:

Тиждень	Кільк.	Тема лекції	Кільк. годин	Тема практичних, семінарських занять	Графік контролю		
					Д/р	Д/з	К/П
1	2	1. Сутність і завдання менеджменту Предмет, об'єкт і суб'єкт менеджменту. Функції менеджменту. Управління як процес. Особливості управлінської діяльності.	2	ПЗ 1. Ролі та завдання менеджерів.			
3	4	2. Організація як об'єкт управління Складові внутрішнього середовища організації. Сутність і характеристики зовнішнього середовища. Фактори середовища прямої	2	ПЗ 2. Життєвий цикл організації			

		(мікросередовище) і непрямой (макросередовище) дії на підприємство				
5	4	3. Планування як функція менеджменту Принципи планування. Види внутрішньофірмового планування. Бізнес-план. SWOT-аналіз.	2	ПЗ 3. Структура бізнес-плану. Аналіз діяльності підприємства.		
7	2	4. Організація як функція менеджменту Поняття організації, її головні елементи. Організаційні структури. Бюрократичні структури. Адаптивні (дивізійні, матричні) структури. Приклади організаційних структур. Основні види структур на залізничному транспорті.	2	ПЗ 4. Побудова організаційних структур.		
Модульний контроль 1						
9	4	5. Мотивація як функція менеджменту Визначення мотивації. Первісні концепції мотивації. Сучасні теорії мотивації. Поняття про мотиви, стимули та потреби. Ієрархія потреб за пірамідою А.Маслоу. Теорія Д. Мак Клеганда. Двохфакторна теорія Ф.Герцберга. Процесуальні теорії мотивації. Гроші як фактор мотивації.	2	ПЗ 5. Визначення чинників мотивації співробітників.		
11	2	6. Контроль як функція менеджменту Визначення та необхідність контролю. Зміст контролю. Види контролю. Процес контролю. Головні аспекти контролю.	2	ПЗ 6. Складові ефективності проведення контролю в організаціях.		
13	4	7. Керівництво та лідерство. Стилi поведінки керівника Сутність керівництва і лідерства. Влада, її форми та джерела. Теорії лідерства.	2	ПЗ 7. Визначення власного потенціалу лідера.		
15		8. Конфлікти і методи управління конфліктами		ПЗ 8. Види стресу. Його запобігання.		

	2	Види конфліктів. Методи запобігання конфліктів. Стрес.	2			
Модульний контроль 2						
Залік						

Заочна форма здобуття освіти:

Тижден	Кільк.	Тема лекції	Кільк. годин	Тема практичних, семінарських занять	Графік контролю		
					д/р	д/з	К/П
1	2	1. Сутність і завдання менеджменту Предмет, об'єкт і суб'єкт менеджменту. Функції менеджменту. Управління як процес. Особливості управлінської діяльності. Ролі та завдання менеджерів.		1. Організація як об'єкт управління Складові внутрішнього середовища організації. Сутність і характеристики зовнішнього середовища. Фактори середовища прямої (мікросередовище) і непрямой (макросередовище) дії на підприємство			
2	2	2. Функції менеджменту планування, організація, мотивація і контроль Види внутрішнього планування і їх взаємозв'язок. Формування підрозділів організаційної структури. Типи мотиваційних теорій. Види контролю.	2	2. Керівництво та лідерство. Стилi поведінки керівника Сутність керівництва і лідерства. Влада, її форми та джерела. Теорії лідерства. Визначення власного потенціалу лідера.			
3	2	3. Керівництво та лідерство. Стилi поведінки керівника Сутність керівництва і лідерства. Влада, її форми та джерела. Теорії лідерства.	2	3. Складові ефективності проведення контролю в організаціях.			
4	2	4. Конфлікти і методи управління конфліктами Види конфліктів. Методи запобігання конфліктів. Стрес.	2	4. Визначення власного потенціалу лідера.			
Залік							

Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Завдання на самостійну роботу:

- Студентам пропонується обрати один з 8 варіантів тем для створення власного проекту впродовж семестру. За вчасне та вірне виконання завдання нараховується **20 балів до поточного модульного контролю**. За вчасне та частково вірне виконання – від 15 до 25 балів. За невиконане завдання бали не нараховуються. Необхідний обсяг виконання завдання складає 50% на перший модульний контроль і 100% на другий модульний контроль. Перебіг поточного виконання завдання та питання для обговорення надсилаються на e-mail викладача або перевіряються ним особисто.
- Студенти мають прорецензувати одну роботу іншого студента або групи впродовж семестру очно та висловити свої критичні зауваження.

	Теми проектів
1	Рівні управління та обов'язки менеджерів.
2	Порівняння менеджера з керівником при командно-адміністративній системі.
3	Головні школи та теорії менеджменту: переваги та недоліки.
4	Соціальний контракт. Етика менеджменту.
5	Структура управління залізницею, відділенням залізниць, лінійними підприємствами.
6	Стратегічні альтернативи та вибір стратегій за матрицею БКГ.
7	Самосвідомість та самооцінка. Психологічний захист і його види.
8	Особистість керівника. Психологічні теорії особистості керівника.

Ступінь залученості:

Мета участі в курсі – залучити вас до дискусії, розширити можливості навчання для себе та своїх однолітків та дати вам ще один спосіб перевірити свої погляди на

питання застосування паблік рилейшнз. Участь буде оцінюватися на основі кількості та вірності ваших відповідей. Питання, хоча й заохочуються, однак не оцінюються в цьому блоці. Ми намагаємося надати всім студентам рівні та справедливі можливості для підвищення власною залученості. **Максимальна сума становить 10 балів.**

Практичні заняття:

Оцінюються за відвідуваннями (до 3 балів), ступенем залученості (до 7 балів) та стислою презентацією виконаного завдання (до 5 балів). Ступінь залученості визначається участю у роботі дискусійного клубу з питань застосування ПР-технологій. **Максимальна сума становить 15 балів.**

Якщо студент пропустив практичне заняття для отримання балів за нього він повинен самостійно відпрацювати матеріал, що розглядався на занятті; виконати індивідуальне завдання – підготовка доповіді (Додаток 1) відповідно до теми календарного плану. Доповідь оцінюється максимально **до 5 балів.**

Модульне тестування:

Оцінюються за вірними відповідями на тестові модульні питання (20 питань в тесті, кожна вірна відповідь оцінюється в 2 бали). **Максимальна кількість становить 40 балів за модуль.**

Іспит:

- Студент отримує оцінку іспиту за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів тестування). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає заліковий бал. Якщо студент не погоджується із запропонованими балами він може підвищити їх на заліку, відповівши на питання викладача (Додаток 1).

Програмні результати навчання:

Таблиця – Матриця відповідності програмних результатів навчання, освітніх компонентів, методів навчання та оцінювання дисципліни «Основи менеджменту»

Результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
Планувати і здійснювати власні дослідження у сфері менеджменту, аналізувати його результати і обґрунтовувати ухвалення ефективних управлінських рішень в умовах невизначеності	Виконання студентами індивідуального завдання щодо обґрунтування реалізації плану маркетингу як для підприємства комерційної сфери, так і залізничного транспорту	Поточне оцінювання під час практичних занять
Збирати необхідні дані з різних джерел, обробляти і аналізувати їх результати із застосуванням сучасних методів та спеціалізованого програмного забезпечення	Проблемний виклад матеріалу щодо застосування управлінських інструментів, самостійна робота з науковими джерелами, вміння самостійно шукати, аналізувати, структурувати та відбирати потрібну інформацію в сфері менеджменту	Поточне оцінювання під час практичних занять

Вміти підвищувати ефективність управлінської діяльності ринкового суб'єкта на різних рівнях управління, розробляти проекти у сфері менеджменту та управляти ними	Виконання студентами індивідуального творчого завдання щодо обґрунтування застосування тих чи інших методів менеджменту	Перевірка ІНДЗ
Здійснювати діагностування та стратегічне й оперативне управління маркетингом задля розробки та реалізації управлінських стратегій, проектів і програм	Здатність розробляти ефективну управлінську стратегію та рекламну кампанію як для підприємства комерційної сфери, так і залізничного транспорту	Оцінювання під час групової роботи на семінарських заняттях

Команда викладачів:

Дергоусова Алла Олександрівна (<http://kart.edu.ua/kafe-m-ua/kolectuv-kafedru-m-ua/degoysovaao-ua>) – лектор з питань бренд-менеджменту, технологій паблік рилейшнз, менеджменту, маркетингу та маркетингових Інтернет-комунікацій в УкрДУЗТ. Отримала ступінь к.т.н. за спеціальністю 08.00.04 – «Економіка та управління підприємствами» в УкрДУЗТ у 2012 році. Напрямки наукової діяльності: стратегічний розвиток підприємств залізничного транспорту; розвиток сфери додаткових послуг в сфері пасажирських перевезень; шляхи підвищення конкурентоспроможності пасажирських залізничних перевезень; організація маркетингової діяльності на підприємствах туристичної інфраструктури; маркетингові Інтернет-комунікації; розробка маркетингових заходів на підприємстві; сучасні PR-технології; бренд-менеджмент; формування іміджу підприємства; розробка стратегій комунікації на підприємствах різних форм власності.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням:

<http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система

дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>

Інформаційне забезпечення

Основна література:

1. Афанасьєв М.В., Шемаєва Л.Г., Верлока В.С. Основи менеджменту. Навчальний посібник з грифом Міносвіти. - Харків: ВД "ІНЖЕК", 2003.
2. Байц Р. Поради викладачам-початківцям. Практичний посібник. - К.: НМЦ, 2005.
3. Гріфін Р., Яцура Л. Основи менеджменту: Підручник. - Львів: Бак, 2001. - Г 857.
4. Зоріна О. І. Менеджмент : конспект лекцій / О. І. Зоріна, А. О. Дергоусова, О. М. Мкртичян. - Харків : УкрДУЗТ, 2022. - 113 с.
5. Зоріна О. І. Основи маркетингу та менеджменту : навчальний посібник / О. І. Зоріна, А. О. Дергоусова, О. В. Сиволовська. – Харків : УкрДАЗТ, 2014. – 323 с.
6. Крамаренко В.І. Менеджмент. Навч. Посібник. - К.: ЦУЛ, 2003. - 65.05.
7. Осовська Г.В. Основи менеджменту: Навч. Посібник. - К.: Каравела, 2003. - 65.05ББКО 754.

Додаткова література:

1. Мармаза О. І. Менеджмент освітньої організації / О. І. Мармаза ; М-во освіти України, Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, Каф. наук. основ упр. і психології. – Харків : Щедра садиба, 2017. – 126 с.
2. Менеджмент організацій: навчальний посібник для студентів-магістрів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент» спеціалізації «Менеджмент і бізнес-адміністрування» / Укладачі: Л.Є. Довгань, І.П. Малик, Г.А.Мохонько, М.В. Шкробот. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. – 271 с.
3. Скриньковський Р.М. Діагностика в системі менеджменту підприємства / Р.М. Скриньковський, Г. Павловські // Проблеми економіки. - №3. – 2016. – С.199-207.
4. Сучасний менеджмент у схемах і таблицях. Частина 1: навч. посібник. [Електронний ресурс] / Н.С. Іванова, Н.С. Приймак, І.А. Карабаза, І.В. Шаповалова, Ю.Б. Лижник; ред. Н.С. Іванова. – Кривий Ріг : Вид.ДонНУЕТ, 2021. – 282 с.
5. Сучасний менеджмент організацій : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. П. Сладкевич, А. Д. Чернявський. — К.: МАУП, 2007. — 488 с. — Бібліогр.: с. 474–480.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Сучасний менеджмент, його еволюція та сутність // <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/371>
2. <http://opal.net.ua/2020/11/30/czto-takoe-menedzhment-opredelenie-sistema-osnovy-i-metody-funkcii-i-vidy-menedzhmenta/>